

KAN TEORI REDDE FORSKNINGSBIBLIOTEKERNE?

Antologien "Viden i spil" forsøger at give nogle bud på forskningsbibliotekernes fremtid med "en samlende kritisk refleksion over biblioteks- og informationsvidenskabens teorier, metoder og praksisser". Der er interessante bidrag imellem, men det er usikkert, om bogen kan fungere som det idékatalog, den er tænkt til at være for praktikerne i fag- og forskningsbibliotekerne.

AF TOVE FABER FRANDBSEN, T.FABER@VIDENCENTRET.SDU.DK, VIDENCENTRET, ODENSE UNIVERSITETSHOSPITAL

Forskingsbibliotekernes fremtid er et populært emne. Inden for de senere år er der blevet produceret prisopgaver, temanumre og rapporter både i Danmark og internationalt. Der har gennem mere end et årti været enighed om, at forskningsbibliotekerne skal handle, mens tid er, for at imødegå udfordringerne. De mange – især rapporter – præsenterer veje for forskningsbibliotekerne i et forsøg på at overleve følgerne af digitaliseringen. Seneste skud på stammen er den rapport, der blev udarbejdet i forbindelse med Forskningsbiblioteksforeningens årsmøde 2012. Det er derfor på sin vis opløftende at se nogle bidrag til diskussionen, der i højere grad er forskningsforankrede og har for de flestes vedkommende gennemgået en egentlig peer review proces. Bogen er del af et projekt, der udover denne bog også har resulteret i et temanummer i Dansk Biblioteksforskning (2009) og et kommende temanummer i Journal of Documentation (2013). Særligt det sidste er tiltænkt det internationale biblioteks- og informationsvidenskabelige forskningsmiljø, hvorimod denne bog må forventes at være tiltænkt praktikerne i de danske fag- og forskningsbiblioteker.

Bogens 14 bidrag med visioner for forskningsbibliotekerne er med redaktørernes ord udsprunget af et ønske om at bidrage til "større samarbejde mellem informationsforskere og forskningsbibliotekerne" og skabe et tættere samspil imellem teori og praksis (s. 11).

Antologien er opdelt i tre dele. Første del med titlen "Forskningsbibliotekernes udfordringer i overgangen til den digitale kultur" rummer fire bidrag og har primært til formål at sætte nogle rammer op, inden for hvilke udfordringerne diskuteres og imødekommes. Afsnittet giver læseren en fornemmelse af de forandringer, der definerer forskningsbibliotekernes udfordringer. Som Luke Tredinnick påpeger i sit bidrag (s. 49), så er fag til for at løse problemer, der kræver specialisering, men i stigende omfang har bibliotekssektoren mistet sine problemer – brugerne hjælper i stedet sig selv i stadig mere intuitive systemer. Knaphed af information skaber et behov for gatekeepers, men knapheden er nu erstattet af overflod, og gatekeeper-rollen er derfor

overflødiggjort. Følgelig skal der ske en redefinering af de problemer, forskningsbibliotekerne skal løse.

Anden del, "Nye modeller for informationsformidling", sætter i fem bidrag fokus på, hvordan forskning og undervisning i stigende omfang præges af digitalisering. Nogle af bidragene fokuserer på, hvordan forskningsbibliotekerne kan tilpasse deres services, så de i større omfang udnytter digitaliseringens potentiale til at positionere biblioteket. Det kan f.eks. være i form af digitalisering af eksisterende trykte samlinger eller bevaring af digitale dokumenter for eftertiden.

Tredje del, "Udvikling i forskningsbibliotekernes support af forskning og læring", indeholder forslag om konkrete funktioner, som fag-, forsknings- og uddannelsesbiblioteker kan udvikle for at styrke bibliotekets position i forhold til support af forskning og læring. De fem bidrag i tredje del foreslår konkrete funktioner i form af personaliserede metatjenester, støtte til en evidensbaseret af vidensaktivitet, deltagelse i publiceringsprocessen fra ide til udgivelse, funktioner til støtte for erhvervslivet samt integration af digital information og læring.

Samspil mellem teori og praksis

Antologiens redaktører ønsker, som allerede nævnt, at skabe et tættere samspil mellem teori og praksis. Det er et ædelt formål, men også en meget svær opgave. Teoretikeren og praktikerne nærmer sig ifølge Jonas Gabrielsen feltet ud fra forskellige interesseområder. Praktikerne forventer, at teorien kan anvendes til at ændre praksis, hvorimod teoretikeren forventer, at teorien kan forklare og beskrive, men ikke nødvendigvis løse praktikerens konkrete problemer.

Det tætte samspil mellem teori og praksis lykkedes bedst i bogens første og sidste del. Fra første del skal Luke Tredinnicks bidrag fremhæves – også selvom det tidligere har været udgivet på engelsk af Dansk Biblioteksforskning i 2009. Det indeholder en analyse af, hvordan digitaliseringen rykker ved forståelsen af information og viden som en fysisk genstand. De trykte materialer indebar, at information og viden kunne ses som "ting", hvorimod digitaliseringen ophæver de fysiske grænser og kan medføre et distribueret universelt bibliotek. Fra første del skal, udover Luke Tredinnicks bidrag, bidraget af Michael Cotta-

Schönberg nævnes. Det tager den aktuelle temperatur på forskningsbibliotekernes udfordringer. Læs det nu, hvor det er relevant og vedkommende, for om to år kan verden se anderledes ud.

Tredje del henter en del af sin styrke i bidraget af Helene Høyrup, der indleder interessant og velskrevet for derefter at præsentere tre modeller for, hvordan bibliotekerne kan formidle information i en række forskellige læringskontekster. Den første model tager udgangspunkt i de nye teknologiske muligheder som en forstærkning af trykkekulturens præmisser, og bibliotekets rolle er begrænset til knowledge management. Den anden model betoner en udvidelse af digital dannelse og informationskompetence, der kan inspirere til at placere biblioteket i nye lærings- og institutionsforståelser. Endelig er den tredje models udgangspunkt biblioteket som læringsinstitution for det 21. århundrede, der indebærer en mere radikal forandring, hvor bibliotekets ekspertise er indlejret i produktionen af viden. Et bidrag mere fra tredje del bør også nævnes: Jan Nolin fokuserer på, hvordan forskningsbibliotekerne kan udvikle nye forskningsintegrerede ydelser i samarbejde med forskere, der i højere grad integrerer bibliotekets ydelser direkte i de enkelte dele af forskningsprocessen. Denne idé er ikke ny, og Nolin's bidrag skal især findes i den grundige gennemgang af konkrete potentielle indsatsområder .

Flere bidrag i antologien lægger op til, at en sikring af forskningsbibliotekernes fremtid, dvs. institutionernes overlevelse, indebærer en anden personalesammensætning i forhold til de nuværende forskningsbiblioteker. Luke Tredinnick anbefaler, at biblioteksuddannelser skal fokusere på webdesign, databasestyling og informationsarkitektur, hvorimod klassifikation og katalogisering nedprioriteres (s.64). Jan Nolin anbefaler endda bibliotekarer med en bachelorgrad inden for det område, de servicerer, en kandidatgrad i biblioteks- og informationsvidenskab samt praktisk såvel som teoretisk viden om forskningsprocessen (s. 254). Netop denne ændring af fagligt fokus er oplagt at arbejde videre med for en stor del af bidragsyderne, der netop er beskæftiget med at uddanne kommende bibliotekarer.

Bogen rummer mange, meget forskelligartede bidrag, og et skarpere fokus kunne have skabt et mere helstøbt produkt. Det er derfor ikke oplagt at læse hele bogen fra start til slut. Læs de kapitler, der vækker nysgerrigheden. ●

Viden i spil. Forskningsbibliotekernes funktioner i forandring. Helene Høyrup, Hans Jørn Nielsen, Birger Hjørland (red.). Samfundslitteratur, 2012. 355 sider. ISBN 978-87-593-1666-5. 328 kr.